

BO`YOQCHILIK HAMDA KULOLCHILIK ASOSIDA SHAKLLANGAN O`ZBEK XALQ MAQOLLARINING TAHLILI

Bobojonova Dilnoza Oxunjonovna

Osiyo xalqaro universiteti

“Pedagogika psixologiya” kafedrası o`qituvchisi

E-mail: bobojonovadilnozaoxunjonovna@oxu.uz

Annotatsiya: “Milliy mafkura, avvalambor, o`zligimizni, muqaddas an`analarimizni anglash tuyg`ularini, xalqimizning ko`p asrlar davomida shakllangan ezgu orzularini, jamiyatimiz oldiga qo`yilgan oliy maqsad va vazifalarni qamrab olishi shart”¹. Chunki mafkura o`tmish va kelajak o`rtasidagi ko`prik ekanligini unutmashimiz lozim. Bu borada bizga xalq og`zaki ijodi durdonalari muhim manba bo`lib xizmat qiladi.

Kalit so`zlar: maqol, bo`z, bo`zchilik, to`quvchilik, mehnat, nunar, kasb, bo`yoqchilik, kulol, kulolchilik

Bo`yoqchi – 1. Gazlama, ip va shu kabilarni bo`yovchi usta, mutaxassis, rangvorchi.

2. Sirkor usta, uy sirlovchi, bo`yovchi.

1. Bo`yoqchining bo`yoqchiligi qo`lidan ayon.

2. Bo`yoqchini bo`yoqchi desang, soqoligacha bo`yaydi.

3. Bo`yoqchining nili buzildi.

Bo`yoqchining bo`yoqchiligi qo`lidan ayon. Qilayotgan harakatiga qarab kasb egasiga baho bersa bo`ladi. Zargarning ishi tayyorlagan buyumidan, notiqning notiqligi so`zlagan nutqidan bilinadi. Insonning kim ekanligi boshlagan ishidan, so`zlagan nutqidan bilinadi. Shaki hamma vaqt aldamchi bo`ladi.

Kulol – 1. Loydan turli sopol buyumlar tayyorlaydigan hunarmand.

2. Kasb oti.

1. Kulol mo`ndida suv ichar.

2. Kulolning kulfatini ko`r: tutgani sopol tovoq.

3. Sinmasni kulol yaratmas.

4. Singan – kulolning ko`zasi, to`kilgan - birovning bo`zasi.

5. Sinmasni kulol yasamas,

O`lmasni xudo yaratmas.

¹ 2 Karimov I.A. Jamiyatimiz mafkurasini xalqni-xalq, millatni-millat qiliushga xizmat etin. “Tafakkur” jurnali, 1998, 2-son, 8-bet

6. Yomon kulol qo`lidan yaxshi ko`za chiqmaydi.

7. Dehqon yomg`ir tilaydi,

Kulol ayoz tilaydi.

8. Kulolning ichida qasosi yo`q.

9. Sinmasni kulol yaratmas.

10. Singan kulolning ko`zasi,

To`kilgan bo`zagarning bo`zasi.

Kulolchilik – hunarmandchilikning loydan turli buyumlar (sopol idish, qurilish materiallari va boshqalar) tayyorlaydigan turi. Inson kulolchilik bilan neolit davridan shug`ullangan. Maxsus loydan buyumlar qo`lda yasalgan, quritib olovda qizdirilgan. Kulolchilik bilan dastlab ayollar shug`ullangan, kulolchilik charxining paydo bo`lishi bilan erkaklar ham bu ishga jalb qilingan. Kulolchilikning sodda usullari Osiyoning tog`li hududlarida yashovchi xalqlarda hozir ham mavjud. Sirlash usullari kashf etilgach, kulolchilik buyumlarining badiiy qimmati oshdi. Arxeologik materiallar kulolchilik mahsulotlarining asrlar davomida takomillashib borganini ko`rsatadi.

Singan – kulolning ko`zasi, to`kilgan - bironing bo`zasi maqolida singan bo`lsa kulolning ko`zasi sinibdi, to`kilgan bo`lsa bo`zagarning bo`zasi to`kilibdi. Shunga ham xafa bo`lib o`tirish yaramaydi. Bo`lar-bo`lmasga qayg`urib, iztirob chekib yurma, asabingni buzma, o`z sihatingni o`yla, deyilmqchi.

Sinmasni kulol yasamas, o`lmasni xudo yaratmas maqoli orqali g`am-g`ussaga botib, kuyib-yonishning foydasi yo`q. Bunday qilgan bilan baribir hech narsa o`zgarmaydi. Kishi o`z sihatini ham o`ylashi kerak, deyilmqchi.

Yomon kulol qo`lidan yaxshi ko`za chiqmaydi maqoli majoziy ma`noda ishlatiladi. Bola tarbiyasi haqida gap ketganda tarbiyachilarning, ya`ni ota-onalarning o`zlari axloqli, odobli, ibratli bo`lishlari lozimligi uqtiriladi. Ota-ona to`g`ri, odobli bo`lsa, ular tarbiya qilgan farzandlar ham kelajakda shunday bo`lib voyaga yetadilar. Bolalarning fe`l-atvori, tashqi ko`rinishi, odatda, ota-onasinikiga o`xshash yoki o`shanga yaqinroq bo`ladi. Bolaning ozoda yoki irkit, yirtiq-yamoq kiyinib yurishidan ham ota-onasining qandayligini bilib olsa bo`ladi. Ma`naviy saviyasi yetuk, dunyoqarashi porlagan salohiyatli insonlarning farzandlari jamiyatda o`z o`rnini topa oladi. Aqliy jihatdan nosog`lom, yurish-turishi, dunyoqarashida nuqson bo`lgan, to`g`ri yo`lda yurmagan insonlarning farzandlaridan biror yaxshilik kutish o`ta qiyindir.

Dehqon yomg`ir tilaydi, kulol ayoz tilaydi. Ushbu maqolning kelib chiqishi quyidagi rivoyat bilan bog`liq: Qadimda bir odamning ikki qizi bo`lgan ekan. Ularning bo`yi yetgach birini dehqonga uzatibdi, ikkinchisini kulolga uzatibdi. To`ydan so`ng biroz vaqt o`tgach, qizlar otalarining holidan xabar olgani kelishibdi. “Xo`sh qizlarim, yaxshimisizlar! – debdi otasi va dehqonga uzatilgan qizidan so`rabdi, kuyovning ishlari qalay?”. “Kuyovingiz aytadilarki, bu yil yog`ingarchilik ko`p bo`lsa, ekin-tikimiz yaxshi unib o`sadi, hosil mo`l bo`ladi. Ana shundan keyin yaxshi uy qurib olamiz. Ikkinchi qizidan so`rabdi: “Xo`sh seniki-chi, qizim?” deb kulolga uzatgan qiziga qarabdi. “Kuyovingiz aytadilarki, bu yil yog`ingarchilik bo`lmay, havo ochiq kelib, ayoz bo`lsa, yasagan idishlarimiz yaxshi quriydi. Ana undan keyin bir chekkada

xumdomda pishirib, sotaveramiz. Tushgan puliga bir yaxshi uy qurib olamiz”, – deb javob beribdi. Ushbu maqol orqali har kim o`ziga qulay bo`lgan tomonni ko`zlaydi, deyilmoqchi.

Adabiyotlar:

1. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING “DEVONU LUGOTIT TURK” DAGI SHAKLINI HAM, MAZMUNINI HAM SAQLAGAN IDIOMALAR TAHLILI.
2. Oxunjonovna, B. D. (2024). BOZCHILIK ASOSIDA SHAKLLANGAN O ‘ZBEK XALQ MAQOLLARINING TAHLILI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(1), 122-125.
3. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ELEKTRON ISH YURITISH: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 235-240.
4. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 229-234.
5. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUIJATLAR BILAN ISHLASHDA O ‘ZBEK TILI ME'YORLARINI QO ‘LLASHNING DOLZARBLIGI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 247-252.
6. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUIJATLARNI DAVLAT TILIDA YOZISHDA TERMINOLOGIYA VA UNING STANDARTLASHUVI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 1-7.
7. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING XALQARO TAJRIBASI VA O ‘ZBEKISTONGA MOSLASHUVI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 241-246
8. O ‘ZBEK TILIDA ISH YURITISHNING YANGI TEXNOLOGIK IMKONIYATLARI BD Oxunjonovna - Problems and solutions at the stage of innovative ..., 2024
9. Oxunjonovna, B. D. (2024). O ‘ZBEK TILINING RASMIY ISH YURITISH TILIGA AYLANISH TARIXI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 32-37.
10. Bobojonova, D. (2023). ANALYSIS OF IDIOMS THAT PRESERVE BOTH FORM AND CONTENT IN MAHMUD KASHGARI'S" DEVONU LUGOTIT TURK". *Modern Science and Research*, 2(9), 64-67.
11. Bobojonova, D. (2023). THE IMPORTANCE OF UZBEK FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 2(10), 670-675.
12. Bobojonova, D. (2023). MAHMOUD QOSHGARI'S" DEVONU LEXICOTIT TURK" AND ITS PLACE IN LINGUISTICS. *Modern Science and Research*, 2(10), 538-540.
13. Oxunjonovna, B. D. (2022). O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA LISSONIY INTERFERENSIYANING KO'RINISHLARI. *PEDAGOGS jurnali*, 14(1), 22-25.
14. Okhunjonovna, B. D. (2023). A Proverb is a Product of Folk Wisdom. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(9), 333-338.
15. Bobojonova, D. (2023). MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IS AN IMPORTANT SCIENTIFIC HERITAGE. *Modern Science and Research*, 2(12), 742-748.

16. Bobojonova, D. (2024). TYPES OF OCCUPATIONS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE (within the profession of blacksmithing). *Modern Science and Research*, 3(2), 739-746.
17. Bobojonova, D. (2023). THE ROLE OF MAHMUD KASHGARI'S WORK "DEVONU LUG'OTIT TURK" IN THE DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE. *Modern Science and Research*, 2(4), 568-5672.
18. khunjonovna, B. D. (2024). Comparative Analysis of Proverbs in "Devonu LugOtit Turk" and Currently Available. *Journal of Higher Education and Academic Advancement*, 1(2), 194-198.
19. Bobojonova, D. (2024). MANIFESTATION OF LEXEMES RELATED TO THE PROFESSION OF BLACKSMITHING IN FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 3(1), 687-693.
20. Okhunjonovna, B. D. (2024). Analysis of Folk Proverbs Based on Medicine. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(3), 125-131.